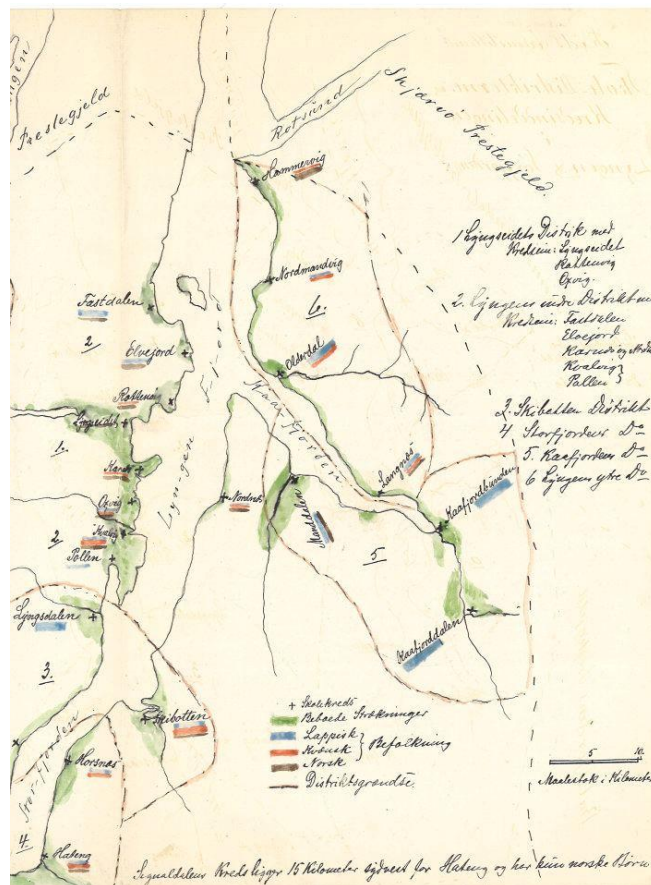

Bajit guovttegielatvuodaplána 2018–2020

Gáivuotna/Kåfjord/Kaivuono

Mearriduvvon Gáivuona suohkanstivračoahkkimis 7.12.2017, ášši 65/17

Stiftsdirekšuvna arkiivvas. Arkiivihihtá 183 máhppa 3.

Tevnnet Igvuona ja Moskauona 1886 skuvlabiirriid badjet

Sisdoallu

1. Álggaheapmi
 - 1.1 Huksehus
2. Láhavuodđu
3. Gáivuona suhkana višuvdna
 - 3.1 Mii čuožžu Gáivuona suhkana plánain, mearrádusain ja njuolggadusain sámegeiela ja kultuvrra áimmahuššama ja ovdáneami birra?
4. Hástalusat sámegeiela geavaheami ektui
 - 4.1. Giellasiida
 - 4.2. Fokusguovllut
5. Doaibmaoassi

Sámegillii jorgalan: Inger Máret Ánne Eira

1. Álggaheapmi

Guovttegielatvuodaplána lea Gáivuona suohkana bajit stivrenreaidu. Áigumuš plánain lea nannet ja buoridit fáldadaga mii guoská sámi giela ja kultuvrra ovdáneapmái ja áimmahuššamii visot suohkana doaibmaguovlluin, nu go mánáidgárddiin, skuvllain, dearvvašvuodasurggiin ja muđui hálddašeamis.

Gáivuona suohkan lea leamaš oassin sámegeielaid hálddašanguovllus 1992 rájes. Dat mearkkaša ahte suohkan galgá čalmmustahttit sámegeiela earret eará diehtujuhkimiin, ja dasa lassin fállat sámegeiel bálvalusfáldadagaid daid suohkana ássiide geat dan sihtet. Mii sávvat ahte sámi giella ja kultuvra lea oinnolaš ja olámuttos min suohkanlaš doaimmain ja min báikkálaš servodagas, maiddá almmolašvuodas. Ii leat álo nu, ja lea ain hástalus fállat doarvái buriid fáldadagaid ja bálvalusaid mat speadjalastet láhkavuodá áigumušaid mat bidjet rámmaid suohkanii bálvalusfállin ja servodatovddideaddjin.

Vai boahhteáiggis lea ealli giella Gáivuonas, de fertejit min mánát ja nuorat beassat oahppat sámegeiela mánáidgárddis ja vuodđoskuvllas. Bargit geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuolta lea mearrideaddji sihkkarastin dihte dárbbalaš ovdáneami mánáidgárddis, skuvllas ja suohkanlaš hálddašeamis. Rašes giellafágalaš birrasat fertejit nannejuvvot sihkkarastin dihte bistašvuoda ja stabilitehta daid doaimmain maid mihttomearri lea fállat buriid almmolaš fáldadagaid, maiddá sámegeillii. Go láhčá diliid nu ahte sihkkarastit eallinfámolaš sámegeiela Gáivuonas, de berre maid seammás láhčit saji sámegeiel arenaide.

Suohkanis lea dehálaš rolla ásahit buriid rámmaid sámegeiela seailuheami, nannema ja ovdáneami váste. Liikká ii leat dat doarvái go galgá sihkkarastit sámi giela ja kultuvrra boahhteáiggis. Lea mearrideaddji ahte Gáivuona suohkan ja suohkana ássit ieža leat dihtomielaččat iežaset ovddasvástádusa ja vejolašvuodaide sámegeiela geavaheami hárrái. Nu lea dehálaš ahte buohkat leat searvvis hábmet buriid eavttuid dasa ahte min báikkálaš servodagas sámegeiella ja kultuvra ain ovdána ja šaddá.

1.1 Huksehus

Dát plánadokumeanta lea huksejuvvon láhkavuoduin vuolggasadjin, mii mearrida movt Gáivuona suohkan galgá áimmahuššat iežas bálvalusfáldadagaid mat leat čadnon sámi gillii ja kultuvrii iešguđetge doaimmahusain organisašuvnnas. Dat čadno maiddá Gáivuona suohkana višuvnaide, ja movt višuvnnat čielggadahttojit suohkana plánain, mearrádusain ja njuolggadusain sámegeiela áimmahuššama ja ovdánahttima hárrái. Hástalusat sámegeiela geavaheami hárrái Gáivuona suohkanis ja fokusguovllut maid gieđahallojit dás.

Plána maŋemus čuokkis lea doaibmaoassi. Dasa lea ovdalaš guovttegielatvuodaplána adnon vuolggasadjin. Doaibmabijut leat rievdaduvvon, divoduvvon ja ain eanet čielggaduvvon dálá stáhtusa hárrái, erenoamážit sámi giellaovdáneami ektui. Ulbmil dás lea ráhkadit dokumeantta mii gieđahallá dálá hástalusaid giela ja giellaovdáneami dáfus, ja

giellagaskusteami dáfus suohkanlaš hálddašeamis ja doaimmahusas muđui. Dasa lassin galgá čalmmustahttit Gáivuona suohkana ovddasvástádusa Sámelága giellanjuolggadusaid ja eará láhka- ja njuolggadusmearrádusaid ulbmiliid ektui.

2 Láhkvuodđu

Guovttegielatvuodaplána vuolggasadji lea [Láhka Sámedikki ja eará sámi vuoigatvuodaid birra \(sámeláhka\)](#). Dás nannejuvvo § 1-5 ahte *sámegiella ja dárogiella leat ovttárvosaš gielat mat galget leat dássálagaid 3. kapihttala mearrádusaid mielde*. Lága 3. kapihttalis – Sámegiela birra, čielggaduvvo movt suohkan galgá atnit ja čalmmustahttit sámegiela suohkanlaš hálddašeamis. Lága ulbmil nanne [Vuodđolága § 108](#) mii lea nu movt čuovvovaččat: *Lea stáhta eiseválddiid ovddasvástádus láchit diliid sámi álbmotjovkui vai sáhttet sihkkarastit ja ovdánahttit gielaset, kultuvrraset ja sin servodateallima*.

Sámelága giellanjuolggadus addá suohkana ássiide individuála gielalaš vuoigatvuodaid go fitnet almmolaš orgánain. Dat mearkaša ahte suohkanlaš njuolggadusat, almmuhusat ja skovit maid galget leat sámegillii, ahte lea riekti vástidit sámegillii, riekti atnit sámegiela dearvvašvuoda- ja sosiálasektoris, riekti individuála girkolaš bálvalusaide ja riekti oažžut sámegieloahpahusa rávisolbmuide.

Lea [mánáidgárdeláhka](#) mii sihkkarastá sámi mánáid rievtti sámegillii ja kultuvrii mánáidgárddis ja regulere suohkana ovddasvástádusa heivehit mánáidgárdefálaldaga. Rámmaplána ásašus bidjá njuolggadusaid mánáidgárddi sisdollui ja bargguide.

[Oahpahusláhka](#) oktan [láhkaásahusain](#) sihkkarastet rievtti oažžut oahpahusa sámegillii ja sámegielas vuodđoskuvllas ja joatkaskuvllas. [Máhttoloktema oahppoplána](#) mielde (revišuvnnas) ásahuvvui sámegiella Gáivuona vuodđoskuvlii 2006:s.

Riekti atnit sámegiela dearvvašvuoda- ja fuolahussektoris, riekti dásseárvosaš bálvalusfálaldagaide ja sámi pasieanttaid/geavaheddjiid dárbu heivehuvvon bálvalusaide regulerejuvvo earret eará sámelágain, [dearvvašvuoda- ja fuolahuslágain](#) ja [pasieanta- ja geavaheaddjivuoigatvuodálágain](#).

[Báikenammaláhka](#) oktan gullevaž láhkaásahusaiguin regulerejit báikenamaid, áššemeannudannjuolggadusaid ja čállinvugiid geavaheami ja nammageavaheami kárttain, galbbain, registariin jna.

Láhkvuodđu ii leat visot. Dasa lassin bohtet láidestusat earret eará njuolggadus-, johtočála- ja bagadallanhámis.

3. Gáivuona suohkana višuvdna

Gáivuona suohkana višuvdna gáivuonservodahkii lea čállojuvvon **Suohkanplána servodatoassái 2015-2027** (s. ášši 46/15, 04.09.2015), ja lea ná: *Gáivuona suohkan galgá leat eallinfámolaš ja ealli servodat mii addá ássiide dorvvolašvuoda buori eallimii mii huksejuvvo min iežamet kultuvrra ja árbevieruid nala.*

Višuvdna movt mii sávvat ahte gáivuonservodat lea sáhtta vel eanet čielggadahttot dainna mihttomeriin mii min lea čuvvon dan rájes go Gáivuotna šattai sámegeiela hálddašanguovlun, ja man mii atnit lihka áššáigullevažžan dál; *Min báikkálaš mánggakultuvrrat árbi galgá áimmahuššojuvvot ja áin ovdánahttot visot suohkanlaš doaimmain. Olahan dihte dan de ferte ovddidit máhtu ja beroštumi báikkálaš kultuvrii, ja dan sámi kultuvrii mii lea oassin báikkálaš kultuvrras. Ealli sámi kultuvra ja ealli sámegeiella Gáivuonas leat mielde nanneme sámi kultuvrra ja giela ollislašžan.*

Vai sámegeiella sáhtta ovdánahttot ja leat eallifámolaš, de dárbbášit eanet arenaid gos lea lunddolaš atnit sámegeiela. Dakkár arenat fertejit maid gullát suohkanlaš hálddahussii. Vai sámegeiella sáhtta leat dásseárvosaš dárogielain, de ferte sámegeiella adnot ja leat oinnolaš oassin suohkana hálddašeamis.

Gáivuona suohkana jođihanvuodđu (dieđihuvvon hálddahuslávdegoddái 08.12.2014) lea vuodđuduvvon čuovvovaš višuvnnain: *Gos buot lea vejolaš. Min vuodđoárvvut leat OVDDASVÁSTÁDUS: váldit ovddasvástádusa iežamet daguide ja duostat dahkat mearrádusaid; OSKKÁLDASVUOHTA: čuovvolit politihkalaš mearrádusaid ja plánaid, leat vuoiggalaččat, oažžut posiitiiva beaggima; ja LUOHTHAHTTIVUOHTA: dahkat dan maid lohpidit ja čájehit rabasvuoda.*

3.1 Mii čuožžu Gáivuona suohkana plánain, mearrádusain ja njuolggadusain sámegeiela ja kultuvrra áimmahuššama ja ovdáneami birra?

Gáivuona suohkana bajit mihttomearit bálvalusfállin ja servodatovddideaddjin leat čállojuvvon **Suohkanplána servodatoassái 2015-2027**:

Bajit mihttomearit			
Servodat-ovdánahttin	Geavaheaddjit/bálvalusat	Organisašuvdna/mielbargit	Ekonomiija
Sihkkarastit sávahahtti ja guoddevaš servodatovdáneami	Ovddidit suohkana rolla buorre ja doaimmalaš čálgobuvttadeaddjin	Sihkkarastit ahte suohkanis lea buorre bargoaddirolla buori fágabirradiin ja gelbbolaš mielbargiiguin	Sihkkarastit ahte suohkanis lea buorre ja guoddevaš ekonomiija

Mihttomeriid vuolde mat leat čadnon servodatovdáneapmái (s. 8) lea čuovvovaččat čielggaduvvon maid Gáivuona suohkan galgá dahkat vai – *lokte oidnosii ja čalmmustahttá min kultuvrra masa sámi/kvena giella/kultuvra ja ealáhusat gullet:*

- *Áimmahuššat ja ovdánahttit sámi ja kvena giela ja kultuvrra, atnit vuolggasadjin daid ovdamuniid mat čuvvot min mánggakultuvrrat servodaga.*
- *Atnit báikkálaš sámi ja kvena gáhtta-, luodda-, báike- ja vistenamaid.*
- *Loktet ipmárdusa dasa ahte báhtareddjiid kultuvra lea positiiva lasiheapmi min mánggakultuvrrat suohkanii.*
- *Atnit kultursuohkana fokusguovlun ja hábmet strategiijaid movt stimuleret dáidda- ja kultureallima mánggabealatvuodá*
- *Eambbosiid movttiidahttit ásahit iežaset árbevirolaš mearrasámi ja kvena ealáhusaide/ealáhuskombinašuvnnaide/kulturealáhusaide.*

Okta fokusguovlu mii lea čállojuvvon **Bajit strategalaš gelbbolašvuodaplánii 2012-2016** (s. ášši 10/12, 27.02.2012) lea áimmahuššat mánggagielat suohkana (s. 6) gos čuožžu ahte - *Gáivuotna lea mánggagielat suohkan mas leat valjit kulturárbevierut. Vai sáhttit fállat bálvalusaid mat dan speadjalastet, de lea dárbu nannet giella- ja kulturgelbbolašvuodá visot suohkana ovddasvástádusguovlluin (s. 8).*

Dearvašvuodá- ja sosiálasektora oppalaš bálvalusfálaldat, čállojuvvon **Dearvašvuodá ja fuolahusa strategalaš plánii 2023 rádjái** (DJF ášši 3/13 - 16.01.2013, s. ášši 6/13 – 25.02.2013) lea vuodđuduvvon ovttá bajit mihttui mii lea ná hábmejuvvon: *Gáivuona ássiin galgá eanemus lági mielde leat iešmáhttin-vejolašvuodá, mii buktá oadjebasvuodá ja buori eallinkvalitehta. Dat mearkkaša ahte galgá buot dálkkodemiin ja divššuin deattuhuvvot dat ahte geavaheaddjit oassálastet nu olu go vejolaš ja ieža váldet ovddasvástádusa iežaset ovdáneami ovddas. Iešmáhttin lea dehálaš doalahan dihte eallinkvalitehta. Ássiin galgá leat oadjebasvuodá eallimii ja dearvvašvuhtii. Erenoamážit galget geavaheaddjit ja oapmahaččat leat sihkkarat ahte sii ožžot dan dearvvašvuodáveahki ja fuolahusa maid dárbbášit dalle go ieža eai sáhte veahkehit.*

Gáivuona strategalaš bajásšaddanplána 2025 rádjái (s. ášši 20/15, 19.06.15) galgá veahkin láidet suohkana barggu bajásšaddanguovllus 2025 rádjái. Bajásšaddanplána lea stivren- ja ovdánahttinreaidu, ja lea bajit ráhkkanus eará temáplánaide mat gusket bajásšaddanbirrasii ja bajásšaddaneavttuide (s. 3). Muđui celkojuvvo (s. 7) ahte: *Bohtá leat dárbbášlaš ráhkadit eanet konkreta oasseplánaid ja doaibmaplánaid main leat čielgasit mihttomearit. Dat bargu čuovvoluvvo ovttas ohppiiguin, váhnemiiguin ja suohkanbargiiguin.*

Plána duogáš lea (s.3): *Sihkkarastit oadjebas ja buriid bajásšaddan- ja eallinlágiiid mánáide ja nuoraide, lea okta dain deháleamos bargguin min servodagas. Váhnemat leat máná eallimis dehálepmosat. Seammás lea mis buohkain oktasaš ovddasvástádus mánáid bajásšaddamii,*

gos mii sáhttit veahkehit mánáid ovdánahttit buori iešgova ja ollašuhhtit sin nieguid. Ollislaš ja ovttastahtti bajásšaddanpolitihkka mainna mánát ja nuorat vásihit identitehtahuksema ja eallinkvalitehta ovtadássásaš mánáidgárde-, skuvla-, dearvvašvuoda- ja fuolahus-, ja kulturfálaldagain mearkkaša olu eallinguhkkosaš oahppama vuđđui, ja buori eallimii rávisolmmožin.

Plánas leat olu mihttomearreguovllut, ja dan strategiija birra ahte oažžut gullevašvuoda gáivuonservodahkii (s. 14) celkojuvvo earret eará: Čuokkis 1.5.1 *Oahpásnuvvat iežas kultuvrii ja historjjálaš dáhpáhusaide (...)*, Čk. 1.5.8 *Oažžut dieđuid ja máhtu báikkálaš duoji birra ja báikkálaš biebmoárbevieruid birra (...)*, Čk. 1.5.9 *Oahpásnuvvat iežas suopmanii, sámi ja kvena gillii.*

Strategiija birra mii gullá mánggagielat oahpahusa rekrutteremii ja sihkarastimii celkojuvvo čuovvovaččat (s. 15): Čk 1.8.1 *Rekrutteret sámegielat ja kvenagielat bargiid*, ja Čk. 1.8.2 *Láhčit saji sámi ja kvena giella- ja kulturoahpuide/lasioahpuide min bargiide*. Čujuhuvvo čuoggái 3.2.1 (s. 20) ahte lea hástalus rekrutteret sámegielat bargiid, ja okta doaibmabidju dan ektui lea *joatkit ovttasbarggu sámi allaskuvlla práksisstudenttaiguin.*

Gáivuona suohkanlaš mánáidgárddiid mearrádusain (DJF HOO 07.04.2016) čuožžu ahte suohkana mánáidgárddit galget leat báikkálaš kultuvrra gaskkusteaddjit, *mii Gáivuonas lea vuodđuduvvon dáru, sámi, kvena ja suoma giella- ja kulturárbái.*

Sámegielat ossodahkii Riebangárdái, Fossen mánáidgárddis, leat sierra sisabeassaneavttut mat fokuserejit sámegiela. Riebangárdi lea ossodat mii lea sierra visttis eret dárogielat ossodagas. Dán juohkima jurdda lea ahte sáhttit fállat čielga sámegiel mánáidgárdefálaldaga Gáivuona suohkana mánáide.

Gáivuona suohkana njuolggadusat neahttasiidduin (Háldd.lávd. 24.01.2014) celket ahte *bistevaš teaksta suohkana ruovttusiidduin galget leat sámegillii ja dárogillii. Dat guoská maid fánaide, vuollefánaide, njuolggoluottaide jna. Dat guoská maid báikkálaš ráhkaduvvon skoviide, njuolggadusaide jna.*

Artihkkalat galget jorgaluvvot dađistaga, nu olu go lea kapasitehta. Buot artihkkalat galget gávdnot sihke dárogiel- ja sámegielsiidduin. Dat galgá sihkarastit ovttalágan dieđuid. Sámi giellaguovddázis lea erenoamáš ovddasvástádus jorgalit teavsttaid sámegillii.

4. Hástalusat sámegiela geavaheami ektui

Vaikko Gáivuona suohkan lea gullán sámegielaid hálddašanguvlui 1992 rájes lea sámegiela dilli áibbas earálágan go Sis-Finnmárkku suohkaniin sámegiela geavaheami dáfus. Giellamolsun ja kultuvrralaš njulgen Gáivuonas lea dagahan ahte sámegiella lea massán stáhtusa dárogiela bálddas. Dárogiella lea šaddan beaivválaš giellan eanas ruovttuin ja oallugiin ii leat de leamaš vejolašvuhta searvat lunddolaš giellasirdimii ruovttuin.

Dat buktá hástalusaid mat leat čadnon dasa ahte addit duhtadeaddji bálvalusfálaldaga Gáivuonas mánggagielat suohkanin, ja mii speadjalastá sámelága giellanjuolggadusaid áigumušaid:

- Sámegiella oidno ja gullo unnán suohkanlaš doaimmain.
- Olbmot geain lea sámegiel gelbbolašvuolta (njálmmálaš ja čálalaš) eai leat olámuttos ja sii eai leat vuoruhuvvon suohkana doaimmain.
- Rašes sámegiel gealbobirrasat.

4.1 Giellasiida

Giellasiida lea suohkanlaš ossodat mas Sámepolitihkalaš lávdegoddi lea giellaguovddáža stivrenjoavku (KåSPU ášši 25/11, f. ášši 2/12).

Giellasiida lea liige resursa suohkanii ja dat galgá bargat sámi giela ja kultuvrra ovddidemiin ja ovdánahttimiin Gáivuona suohkanis, mii fokusere suohkanlaš organisašuvnna dárbbuide, nu go:

- Lágidit giellakurssaid mat leat heivehuvvon suohkanbargiid oahpahusdárbbuide
- Veahkehit giellafágalaš bargguin
- Jorgalit ja dulkot
- Dárbbu mielde buktit giellafálaldagaid suohkanlaš ossodagaide
- Searvat suohkanlaš kulturlágidemiide
- Doarjut mánáidgárddiid ja vuodđoskuvlla sámegielfálaldaga
- Veahkehit báikkálaš servviid ja ovtastusaid mat háliidit atnit sámegiela lágidemiin ja nu ain

Giellasiida galgá maid addit giellafálaldaga Gáivuona ássiide.

Giellasiida galgá leat oahpahus- ja gealboguovddáš Gáivuona suohkanii, erenoamážis mearrasámi guvlui ja muđui oppalaččat sámi guvlui Norggas ja Sámis.

Vásttolaš: Sámi giellaguovddáža beaivválaš jođiheaddji.

4.2 Fokusguovllut

Sámelága áigumušaid ollašuhhtima lassin, áigu Gáivuona suohkan plánaáigodagas fokuseret (i) mánáid ja nuoraid, (ii) ovttasbarggu ja (iii) dahkat dihtomielažžan. Fokusguovllut čadnojuvvojit erenoamážit ovttasbargui Sámedikkiin ja guovttegielatvuodaruđaid ovdánahttinosiin.

- **Mánát ja nuorat**

Mánáid ja nuoraid bajásšaddaneavttuin lea erenoamáš stuora mearkkašupmi danne go sii leat boahpteáiggi giellageavaheaddjit ja kulturguoddit. Sámi giela ja kulturmáhtu gaskkusteapmi ja oahpaheapmi mánáidgárddis ja vuodđoskuvllas leat áibbas mearrideaddji fáktorat go galgá ealáskahttit ja nannet identitehta, giela ja gullelašvuoda iežas báikkálaš servodahkii. Lea maddái dehálaš ahte gávdnojit sámegeiel arenat mánáidgárddi ja skuvlla lassin.

- **Ovttasbargu servviiguin, ovtastusaiguin ja eará aktevrraiguin**

Gáivuona suohkan ii nagot akto hábmet buriid bajásšaddaneavttuid sámi giela ja kultuvrra viidásit ovdáneapmái ja ealáskahttimii min báikkálaš servodagas. Ovttasbargu báikkálaš aktevrraiguin lea eaktu vai sáhtta nannet ja ovdánahttit sámi giela ja kultuvrra Gáivuonas.

- **Dahkat dihtomielalažžan, čalmmustahttit ja addit ovddasvástádusa**

Sámegeiella ferte sihke oidnot ja gullot almmolaš hálddašeamis, muhto maid báikkálaš servodagas. Dat eaktuda ahte ásahuvvojit positiiva guottut dasa ahte čalmmustahttit ja atnit sámegeiela. Buot Gáivuona suohkana bargiin lea ovddasvástádus áimmahuššat, čalmmustahttit ja ovddidit sámi giela ja kultuvrra iežaset doaimmain. Lea jođiheaddji ovddasvástádus gozihit ahte ásahuvvojit buorit rámmat ja njuolggadusat dan bargui.

5. Doaimmaoassi

Suohkana namma

Suohkana namma lea Gáivuona suohkan – Kåfjord kommune– Kaivuonon komuuni (Gonagaslaš cealkámuš 4.2.1994 ja 15.04.2016).

Suohkana telefonguovddáš galgá vástidit sihke sámi, dáru ja kvena nammahámiin.

Vásttolaš: Báivaluskantuvrra ossodatjođiheaddji

Almmolaš ovddasteapmi

Olggaldas almmolaš ovddasteami oktavuodas galget suohkana ovddasteaddjit atnit sihke sámi, dáru ja kvena nammahámi suohkanis: Gáivuona suohkan – Kåfjord kommune – Kaivuonon komuuni.

Vásttolaš: Ossodatjođiheaddjit/Doaimma jođiheaddji

Sámi álbmotbeaivvi, guovvamánu 6. beaivvi, čalmmusteapmi

Lea ráhkaduvvome rutiidnabagadeapmi movt Sámi álbmotbeaivi galgá čalmmustahttot Gáivuona suohkanis.

Vásttolaš: Ráđđeolmmái/Ossodatjođiheaddjit

Čoahkkimiid dulkon

Unnimusat okta Gáivuona suohkanstivračoahkkin ja unnimusat okta Sámepolitihkalaš lávdegottečoahkkin galgá dulkojuvvot jahkái.

Muđui galget suohkanstivračoahkkimat dulkojuvvot go unnimusat okta oasseváldi dahje guldaleaddji dan bivdá. Praktihkalaš ákkaid dihte ferte suohkan oazžut dieđu unnimusat vihtta beaivvi ovdal. Dat galgá almmuhuvvot go čoahkkindokumeanttat sáddejuvvojit.

Vásttolaš: Bálválskantuvrra ossodatjođiheaddji

Sámegiela čalmmustahttin suohkanstivračoahkkimiin

Sátnejođiheaddji galgá suohkanstivračoahkkimiin sávvat buresbohtima maiddá sámegillii.

Vásttolaš: Sátnejođiheaddji

Levgen

Suohkana visttiid luhtte galgá levget sámi leavggain:

- 06.02. Sámi álbmotbeaivvi.
- 09.08. Máilmmi álgoálbmogiid ON riikkaidgaskasaš beaivvi.
- 15.08. Dan beaivvi go sámi leavga dohkkehuvvui 1986:s.
- 09.10. Norggabeali Sámedikki vuodđudanbeaivvi.
- Sámedikki válgabeivviid.
- Sámedikki konstituereama oktavuodas juohke 4. jagi.

Sátnejođiheaddji addá liige levgenlobi meassuid oktavuodas lágidemiid báikkálaš dilálašvuodaid vuodul (f. ášši 84/97). Norgga leavga galgá prioriterejuvvot. Jus deaivá norgga levgenbeaivi ja sámi levgenbeaivi oktanis, de galgá levgejuvvot norgga leavggain doppe gos lea dušše okta leavgastoalpu.

Vásttolaš: Doaimma ja ovdáneami etáhtajođiheaddji/vistehálddašeaddji.

Suohkana visttiid galben: Buot suohkana visttit galget galbejuvvot sámegiel ja dárogiel galbbaiguin (s. ášši 113/94). Suohkana visttiid váldogalbbat galget maid leat kvenagillii (f. ášši 76/14).

Vásttolaš: Doaimma ja ovdáneami etáhtajođiheaddji.

Báikenamma: Suohkan čuovvola ahte Stáhta luoddadoaimmahat galbe daid giliin mat leat stáhta- ja fylkasuohkana luoddaguoras sihke sámi ja dárnu nammahámiin, doppe gos dat gávdnojit. Suohkan sihkkarastá ahte suohkana luottaid guoras lea seamma práksisa (s. ášši 113/94). Gilinamat ja báikegottenamat galget galbejuvvot mearriduvvon namaiguin. Dat guoská maid kvena bálddalasnamaide. Vuosttažettiin dat guoská giliide gos lea jo galbejuvvon (f. ášši 76/14).

Vásttolaš: Doaimma ja ovdáneami etáhtajođiheaddji/Sámi giela ja kulturkonsuleanta.

Njuolggadusaid, almmuhusaid ja skoviid jorgaleapmi

Váldonjuolggadus lea ahte buot suohkana dieđut mat galget erenoamážit buot dahje muhtin sápmelaččaide, galget leat sihke dárogillii ja sámegillii (sámeláhka § 3-2). Báikkálaš ráhkaduvvon skovit oktan gullelaš njuolggadusaiguin, diehtjuohkinbáhpirat jna. galget leat sihke dárogillii ja sámegillii. Eará plánat ja preassadieđáhusat árvvoštallojit konkrehtalaččat sierra juohke háve.

Lea ovttaskas etáhta/doaimmahusa iežas ovddasvástádus jorgalit sámegillii. Sáhtta váldit oktavuoda Sámi giellaguovddážiin/sámi giella- ja kulturkonsuleanttaiguin dárbbu mielde.

Vásttolaš: Ráđđeolmmái ja etáhtajođiheaddjit.

Riekti oažžut vástádusa sámegillii

Go váldojuvvo oktavuoha sámegillii njálmmálaččat ja čálalaččat, de galgá vástidit sámegillii (sámeláhka § 3-3).

Vásttolaš: Ossodatjođiheaddji.

Máinnusteamit ja diedáhusat

Galget sihke dárogillii ja sámegillii (sámeláhka § 3-2). Dárogielaviissaide máinnustuvvo dárogillii, ja sámegielaviissaide ja báikkálaš aviissaide sámegillii.

Juohke etáhtas/doaimmahusas lea alddis ovddasvástádus jorgalit sámegillii. Sáhtta váldit oktavuoda Sámi giellaguovddážiin/sámi giella- ja kulturkonsuleanttaiguin dárbbu mielde.

Vásttolaš: Ossodatjođiheaddji.

Suohkan addá 100 nuvttá sámegiel aviisaabonnemeantta daid ássiide suohkanis geat dan háliidit (f. ášši 36/95).

Vásttolaš: Sámi giela ja kulturkonsuleanta.

Suohkana ruovttusiiddut

Bistevaš teaksta suohkana ruovttusiidduin galgá leat sihke sámegillii ja dárogillii. Seamma guoská earret eará fánaide, vuollefánaide ja njuolggoluottaide. Dat guoská maid báikkálaš ráhkaduvvon skoviide, njuolggadusaide jna.

Artihkkalat galget jorgaluvvot dađistaga, nu olu go lea kapasitehta. Buot artihkkalat galget gávdnot sihke dárogiel- ja sámegielsiidduin. Dat galgá sihkkarastit ovttalágan dieđuid. Sámi giellaguovddázis lea erenoamáš ovddasvástádus jorgalit teavsttaid sámegillii (Gáivuona suohkana ruovttusiiddu njuolggadusat). Dása ráhkaduvvo rutiidnabagadeapmi.

Lea ovttaskas etáhta/doaimmahusa iežas ovddasvástádus jorgalit sámegillii. Sáhtá váldit oktavuoda Sámi giellaguovddážiin/sámi giella- ja kulturkonsuleanttaiguin dárbbu mielde.

Vásttolaš: Etáhtajodíheaddji/ Ossodatjodíheaddji

Gealbolokten – sámi giella ja kultuvra Gáivuona suohkanis

Gáivuona suohkan galgá bargat sámegielsingelbbolašvuoda ja báikkálaš kulturmáhtu loktemiin ja ovdánahttimiin buot suohkana dásiin, erenoamážit jodíheddjiiddásis. Virgenammadeapmi buot suohkana doaimmaide eaktuda ahte dárbbu mielde sáhtá gáibiduvvot sámegieloahpahuš. Mihttomeari lea loktet suohkana sámegielsingelbbolašvuoda buot suohkana doaimmain. Sámegeala gealbolokten ferte biddjojuvvot suohkana iešguđetge ossodagaid jahkejuvllaide. Guovddáš veahkkeneavvu lea Giellasiida mii lea sámegielsingel oahpahuš- ja gealboguovddáš Gáivuonas. Sámegeleahpahuš rávisolbmuide galgá ain vuoruhuvvot.

Lea ráđđeolbmá ovddasvástádus ahte viiddiduvvon jodíheaddji-oavkkus lea ovttá sin jahkásaš čoahkkimis fáddán sámi giella ja kultuvra. Lea ossodatjodíheaddji ovddasvástádus hupmat fáttáid sámi giela ja kultuvrra birra iežas bargiiguin. Ulbmil lea doahhtalit bajit guovttegielatvuodáplána.

Buot bargiide geain lea jodíheaddji-ovddasvástádus galgá lágiduvvot jahkásaš čoahkkín/kursa sámi kultuvrra ja servodatovdáneami birra.

Suohkan galgá bargat dainna ahte olahit dan mihttomeari ahte juohke doaimmahusguovllu sámegielsingelbbolašvuodadárbu galgá gokčojuvvot. Dat čuovvu dan mii Sámelágas lea nannejuvvon ja muđui eará lágain mat leat čadnon daid ovttaskas doaimmahusguovlluide. Sámelága § 3-7 mielde lea bargiiguin riekti oazžut permišuvvna bálkkáin oahppan dihte sámegiela dalle go orgánas lea dárbu dakkár máhttui. Giellalaš čuovvolemái galgá

ráhkaduvvot doaimbaidjoplána daid iešguđetge doaimmahusguovlluid siskkobealde mat leat čadnon dáid mihttomeriide, gč. **Bajit strategalaš gelbbolašvuodaplána**. Plána galgá maid gieđahallat gielalaš čuovvoleami doaimbajuid nannen dihte sámegiela ovttaskas doaimmahusain.

Jus eai gávdno eará finansieremat, de gokčet guovttegielatvuodaruđat bálkágoluid sámegieloahpahusa oktavuodas.

Bálká lea okta gaskaoapmi mainna lokte suohkanbargiid sámegielgelbbolašvuoda dalle go lea relevánta.

Plánaáigodagas ásahuvvojit stipeandaortnegat main lea čatnanáigi gaskaoapmin dan bargui ahte nannet ja rekrutteret sámegielat bargiid suohkana iešguđetlágan doaimmahaide.

Hospiterema sámegieldoaimmahusas sáhtá maid árvoštallat atnit oahppanarenan go galgá háhkat sámegielgelbbolašvuoda.

Suohkanbargit geat ožžot permišuvnna bálkkáin oassálastin dihte sámegiela kurssaide/oahpuide/hospiteremiidda geatnegahttojit atnit iežaset giellagelbbolašvuoda bargoadi doaimmahusas, dasa lassin ahte searvat gielalaš čuovvolemiide, omd. giellaboddui, doppe gos dakkár lea. Čatnanáigi ja daid goluid máksin mat bohtet kurssaid/oahpuid/hospiterema oktavuodas (divadiid, fievruid, ávdnasiid jna.) árvoštallojuvvo.

Vásttolaš: Ráđđeolmmái, etáhtajođiheaddji, ossodatjođiheaddji.

Virgealmmuhusat

Virgealmmuhemiid ja virgádemiid oktavuodas ferte váldit vuhtii ovttaskas doaimmahusa sámegielgelbbolašvuodadárbbu. Go almmuha rabas virggiid de ferte virgealmmuhusas boahtit ovdán ahte sámegiela, kultuvrra ja servodateallima gelbbolašvuoha deattuhuvvo jus leat seamma dássásaš ohccit. Sáhtá árvoštallat addit ovdamuni kvalifiserejuvvon ohcciide geain lea sámegielgelbbolašvuoha.

Dárbbu mielde geatnegahtto son gii virgáiduvvo háhkat alces dan gelbbolašvuoda mii dárbbášuvvo.

Vásttolaš: Etáhtajođiheaddji, ossodatjođiheaddji ja bálká/bargit.

Dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusat

Okta mihttomearri lea sihkkarastit buriid ja ovttadássaš dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusaid sámi ássiide, gč. earret eará **sámelága** ja **dearvvašvuoda- ja fuolahuslága**. Danne lea dehálaš ahte iešguđetlágan dearvvašvuoda ja sosiálabálvalusa doaimmahusain lea doarvái buorre sámeielgelbbolašvuoha, lassin dasa ahte lea báikkálaš kulturipmárdus. Dassái go bargit olahit doarvái buori sámeielgelbbolašvuoda, de ferte leat vejolaš atnit kvalifiserejuvvon dulkka dahje oažžut gáidduskonsultašuvnna sámeielat bargiiguin. Dat lea miehtan dihte sámi geavaheddjiid rievtti oažžut sámeiel bálvalusa jus dan háliidit, gč. sámelága § 3-5. Ferte addit dieđuid, maddái njálmmálaččat, ahte lea riekti atnit sámeiela dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusas, go bálvalus álggahuvo.

Dál ráhkaduvvo plána movt galgá olahit heivehuvvon ja dásseárvosaš bálvalusfálaldagaid sámi álbmogii daid iešguđetge osiin dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusas. Plána galgá earret eará fátmastit sámeielgelbbolašvuoda ja báikkálaš kulturipmárdusa bargiin ja jođiheddjiin, strategii ja movt rekrutteret sámeielat dearvvašvuodabargiid, atnit dulkka/gáiddusdulkka. Plána galgá čadnojuvvot suohkana eará plánaide, ja galgá maid čuovvut lágaid. Lea maid mihttomearri ahte plána integrerejuvvo dearvvašvuoda- ja sosiálasektora strategalaš plánaide.

Ásahusain gos sámeielagat orrot galget leat sámeielaviissat ja eará lohkašat sámeillii. Lágidemiid oktavuodas galgá sámeiella adnot jámma. Galgá dulkojuvvot dárbbu mielde.

Mánábearrašat galget oažžut dieđuid guovtte- ja mánggagielatvuoda birra dearvvašvuodastašuvnnas ovdal jo go máná riegáda. Galget maid oažžut dieđuid rievtti ja vejolašvuoda birra mii mánáin lea oahppat sámeiela.

Vásttolaš: Dearvvašvuoda etáhtajođiheaddji ja ossodatjođiheaddji.

Bajásšaddan

Mánáidgárddit ja skuvllat leat dehálaš arenat ealli sámeillii. Gáivuona suohkan lea guovddáš aktevra mánáidgárde- ja skuvlaeaiggádin go galgá láchit dili nu ahte bálvalusfállu šaddá báikkálaš kultuvrra, maddái sámi kultuvrra ja giela, gaskkusteaddjin.

Máhttu min iežamet báikkálaš historjjá birra lea dehálaš. Danne šaddá dehálaš atnit kulturelemeanttaid iežamet guovllus, eat ge dušše váldit badjelasamet eará guovlluid kulturovdanbuktimiid. Dat sáhtá maid buktit eanet mánggabealálaš ipmárdusa kulturovdanbuktimiidda ja kultuvrralaš ovdanbuktinhámiide mat mis leat iežamet báikkálaš servodagas ja min regiovnnas. Báikkálaš oahppoplánat galget deattuhit sámi giela, kultuvrra ja historjjá garrasit. Dat sáhtá leat ávkin dasa ahte šaddat vuovdnábut ja oažžut gullevašvuoda iežamet kultuvrii ja báikái.

Mánáidgárddit

Gáivuonas leat golbma mánáidgárddi. Dat leat Dálusvákkis, Birtaváris ja Olmmáivákkis. Gorži mánáidgárddis Olmmáivákkis lea sámi ossodat, Riebangárdi. Riebangárdi ásahuvvui dan dihte vai Gáivuona suohkana mánáide lea čielga sámegiel mánáidgárdefálaldat.

Okta mihttomearri lea ahte buot Gáivuona mánáidgárddiin lea fálaldat sámi giela ja kultuvrra ektui, gč. **Mánáidgárdelága ja mánáidgárddiid sisdoalu ja doaimmaid rámmaplána-láhkaásahusa ja suohkanlaš mánáidgárddiid mearrádusaid.** Lea dehálaš ahte sámi giela- ja kulturfálaldagat čalmmustahttojit, nannejuvvojit ja ođastuvvojit dakko bokte ahte buot bargit ja jođiheaddjit juohke mánáidgárddis leat ieža gelbbolaš láidesteaddjit, erenoamážit dan barggu ektui mii gullá sámegillii. Dilli galgá láchčojuvvot nu ahte dat váhnemat geat háliidit ain viidát sámegiel fálaldaga dáčča mánáidgárddiin go movt dál lea, galget oažžut dan fálaldaga.

Sámi mánáidgárdeossodat Riebangárdi lea okta dain deháleamos doaibmabijuin Gáivuonas mainna sihkkarastit eanet sámegielgeavaheddjiid ja movt rekrutteret ohppiid vuodđoskuvlla 1. giellaluohkáide. Mihttomearri lea bisuhit, nannet ja ovdánahttit dán fálaldaga Gáivuonas. Danne ferte mearriduvvot ahte doaibma vuodđuduvvo sámi giela ja kultuvrra ala, ja ahte Riebangárddi mánáidgárdejođiheaddji ja buot dási pedagogabargit galget máhttit sámegiela ja atnit dan iežaset bargogiellan mánáidgárddis. Dat gusto maid sadjásašbargiide. Bargit geat eai bargga fásta, muhto geat barget guhkit áiggi sámegiel ossodagas, sis lea maid riekti oažžut bálkáhuvvon sámegiel oahpahusa/kurssa. Dat dahkkojuvvo dainna mihttomeriin ahte Riebangárdi lea sámegiel mánáidgárdeossodat.

Dainna galgá bargat ahte loktet Riebangárddi sámegiel mánáidgárdeossodaga sierra sámi mánáidgárdin. Mihttomearri berre leat šaddat sámi giellalávgunmánáidgárdin gos sámegiella adnojuvvo konsekveanta buot oktavuođain mánáidgárddis. Bargit berrejit oahppat gievrras giellamodeallaid/giellalávgunmodeallaid birra. Giellabargu lea okta dain deháleamos bargoguovlluin mánáidgárddiin, ja sámegiela geavaheapmi mánáidgárddis addá sámi mánáide vuoddu ovdánahttit iežaset sámegiela.

Dál ráhkaduvvo plána movt galgá bargat sámi gielain ja kultuvrrain ja movt daid galgá ovdánahttit ja gaskkustit buot suohkanlaš mánáidgárddiin. Plána galgá earret eará sisttisdoallat; Sámi giella- ja kulturbarggu mihttomeriid ja čielggadahttima mánáidgárddiin, bargiid ja jođiheddjiid sámi giellagelbbolašvuolta ja báikkálaš kulturipmárdus, ja strategiiija movt rekrutteret sámegielat bargiid. Plána galgá čadnojuvvo suohkana eará plánaide, ja galgá maid čuovvut lágaid.

Váhnemat galget oažžut dieđuid Gáivuona sámeiel mánáidgárdefálaldaga birra. Dat dahkkojuvvo dearvvašvuodastašuvnnas ja go mánáidgárddi vállje.

Váhnemat galget gullat dan birra ahte lea riekti oažžut sámeiel oahpahusa vuodđoskuvllas dalle jo go mánát leat manjemus mánáidgárdejagis, ja buori áiggis ovdal go galget vuodđoskuvlii sisačálihuvvot.

Vásttolaš: Bajásšaddama etáhtajođiheaddji ja mánáidgárdejođiheaddji

Vuodđoskuvla

Giellaovdáneapmi mánáidgárddis ja skuvllas lea dehálaš fáktor movt seailuhit ja nannet sámi giela ja kultuvrra. Danne lea dehálaš ahte skuvla sáhtta fállat buori sámeieloahpahusa mii doaibmá bures vai eambbosat háliidit oahppat sámeiela ja mii maid dagašii álkit rekrutteret bargiid geain lea sámeielgelbbolašvuhta.

Gáivuonas lea mihttomearrin fállat buori sámeielfálaldagaid buot ohppiide geat dan háliidit 1.-10. luohkás **Oahpahuslága ja láhkaásahusa** mielde. Dat eaktuda ahte mis leat doarvái sámeieloahpaheaddjit geain lea olles gielalaš ja pedagogalaš gelbbolašvuhta, ja oahpaheaddjit geain lea oppalaš ja báikkálaš kultur- ja servodatgelbbolašvuhta.

Sámi kulturgaskkusteapmi mas lea báikkálaš fokusa galgá leat lunddolaš oassin buot vuodđoskuvlla fágain. Sámeieloahpahusas galgá báikkálaš kultuvra deattuhuvvot.

Gáivuona strategalaš bajásšaddanplána 2025 rádjái mielde lea ain Gáivuona suohkanis hástalus rekrutteret sámeielat bargiid. Danne ferte aktiivvalaččat movttiidahttit loktet sámeiel gelbbolašvuoda gáivuonskuvllas, dainna mihttomeriin ahte ásahit oahpaheaddjejoavkku mas lea doarvái oahpahangelbbolašvuhta daid sámeiel molssaeavttuid mielde maid máhttolokten eaktuda. Ferte maid nannet bargiid máhtu báikkálaš ja oppalaš sámi kultuvrra birra, ja máhtu guovttegielatvuoda birra.

Dál ráhkaduvvo plána movt galgá bargat sámi gielain ja kultuvrrain vuodđoskuvllas, bargiid ja jođiheddjiid sámi giellangelbbolašvuodain ja báikkálaš kulturipmárdusain, ja strategiiain movt rekrutteret sámeielat bargiid. Plána galgá čadnojuvvot suohkana eará plánaide, ja galgá maid čuovvut lágaid.

Galgá álggahuvvot bargu man ulbmil lea ásahit gievrras giellalávgunmodealla vuodđoskuvlla 2. giellaoahpahussii.

Váhnemat galget beassat diehtit rievtti birra ahte oažžut sámeieloahpahusa joatkkaskuvllas.

Vásttolaš: Bajásšaddama ossodatjođiheaddji ja rektor

Sirdin mánáidgárddis skuvlii

Lea dehálaš sihkkarastit buori sirdima mánáidgárddis vuođđoskuvlii, erenoamážit mánáid giellagelbbolašvuoda dáfus. Lea dehálaš ahte mánáide sihkkarastojuvvo ollislaš ja jámma giellaovdáneapmi, ja ahte mánáidgárdi ja skuvla čadnojuvvojit oktii.

Dál ráhkaduvvo plána movt sihkkarastit buori sirdima mánáidgárddis skuvlii.

Vásttolaš: Bajásšaddama ossodatjođiheaddji, rektor ja mánáidgárdejođiheaddji

Skuvlaastoáigeortnet

Galgá bargat sámi giela ja kultuvrra čalmmustahttimiin ja galgá maid láchčit saji sáme giela geavaheapmái maiddái skuvlaastoáigeortnegis.

Vásttolaš: Bajásšaddama ossodatjođiheaddji ja rektor

Gáivuona kulturskuvla

Kulturskuvlla oahpahus ja olgguldas doaimmat galget speadjalastit suohkana kultuvrra, maiddái sámi kultuvrra. Doaimbajibijut galget ráhkaduvvot movt sámi gielain ja kultuvrrain galgá bargat ja movt daid galgá čalmmustahttit kulturskuvlla bálvalusfálaldagas.

Vásttolaš: Bajásšaddama ossodatjođiheaddji ja kulturskuvlarektor

Girjerájus

Galgá ain vuoruhit oastit sáme giel mediaid ja mediaid mat leat sámi diliid birra. Girjerájus- ja kulturbusse leat guovddáš veahkkeneavvut mainna gaskkusta sámi giela ja kultuvrras sihke báikkálaččat Gáivuonas ja muđui regiovnnas.

Vásttolaš: Doaimma ja ovdánahttima etáhtajođiheaddji ja girjerájusjođiheaddji

Nuoraidsearvvit

Sámi giela ja kultuvrra čalmmustemiin galgá bargojuvvot ja dilit galget láchččojuvvot nu ahte maiddái nuoraidservviin atnet sáme giela.

Vásttolaš: Servviidjođiheaddjit

Kulturlágideamit

Kulturlágideamit maida suohkan searvá, galget speadjalastit báikkálaš kultuvrra, maiddái sámi kultuvrra. Sáme giella galgá čalmmustahttot lunddolaš vugiin.

Vásttolaš: Buohkat – Gáivuona suohkan lágideaddjin

Ovttasbargu servviiguin ja ovtastusaiguin

Lea dehálaš ovddidit birrasiid ja arenaid gos dovdo lunddolažžan hupmat sámegiela. Okta lađas dan čađaheamis, lea doarjut báikkálaš ovtastusaid ja servviid sámegielageavaheamis doaimmaid/lágidemiid oktavuodas:

Suohkan sáhtá addit doarjaga báikkálaš ovtastusaid ja servviid doaibmabijuide:

1. Lassigoluide go báikkálaš doaibmabidju dahje lágideapmi galgá maid leat sámegillii.
2. Doaibmabijuide mat veahkin ovddidit ipmárdusa sámegillii ja dan geavaheapmái suohkanis.

Giellaguovddáš galgá veahkehit go báikkálaš ovtastusat ja searvvit dárbbasit gielalaš veahki lágidemiid, galbemiid jna. oktavuodas (f. ášši 113/96).

Riddu Riđđu-festivála lea dehálaš oassi sámi kultuvrra čalmmustahttinbarggus. Festivála buktá beaggima suohkanii ja čalmmustahtta Gáivuona mearrasámi suohkanin regiovnas. Festivála lágiduvvo priváhta, muhto suohkan sáhtá ovttaskasmearrádusaiguin doarjut festivála sámegiel márkánfievrrideami ja olgogovvema sihke praktihkalaččat ja ekonomalaččat.

Ovttasbargu eará suohkaniiguin Davvi-Romssas

Eará Davvi-Romssa suohkanat bovdejuvvojit searvat kurssaide ja semináraide. Sámi giellaguovddáš fállá kurssaid ja fágaid universitehta- ja allaskuvladásis olles Davvi-Romsii, muhtin kurssaid maid báikkálaččat (s. ášši 113/94).

Doaibmabijut čadnon plána doaibmaoassái

Viidát čilgehusat doaibmabijuide leat plánadokumeanttas.

Nr	Doaibmabidju	Álggahuvvo	Vásttolaš
1	Suohkana telefonguovddáš galgá vástidit sihke sámi, dáru ja kvena nammahámiin Gáivuona suohkan – Kåfjord kommune – Kaivuonon komuuni	Dađistaga	Bálvalusossodaga jođiheaddji
2	Olggaldas ja almmolaš ovddasteami oktavuodas galget suohkana ovddasteaddjit atnit dáid nammahámiid suohkanis go presenterejit iežaset: Gáivuona suohkan – Kåfjord kommune – Kaivuonon komuuni	Dađistaga	Etáhtajođiheaddji/doaimmehusa jođiheaddji
3	Lea ráhkaduvvome rutiidnabagadeapmi movt Sámi álbmotbeaivi galgá čalmmustahttot Gáivuona suohkanis.	2017	Ráđđeolmmái/etáhtajođiheaddjit
4	Čoahkkimiid dulkon: Unnimusat okta Gáivuona suohkanstivračoahkkin ja unnimusat okta Sámeapolitihkalaš lávdegottečoahkkin galgá dulkojuvvot jahkái. Muđui galget suohkanstivračoahkkimat dulkojuvvot go unnimusat okta oasseváldi dahje guldaleaddji dan bivdá. Ferte dieđihuvvot unnimusat 5 beaivvi ovdal. Galgá almmuhuvvot go čoahkkindokumeanttat sáddejuvvojit.	Dađistaga	Bálvaluskantuvrra ossodatjođiheaddji
5	Sámegiela čalmmustahttin suohkanstivračoahkkimiin: Sátnejođiheaddji galgá sávvat buresboahhtima maiddái sámegillii.	Dađistaga	Sátnejođiheaddji
6	Levgen sámi leavggain leavgaláhkaásahusa mielde.	Dađistaga	Doaimma ja ovdáneami etáhtajođiheaddji/vistehálddašeaddji

7	Suohkanvisttiid galben: sámegillii ja dárogillii. Váldogalbbat galget leat maid kvenagillii.	Dađistaga	Doaimma ja ovdáneami etáhtajođiheadji
8	Báikenamat: Gilinamat ja báikegottenamat galget galbejuvvot mearriduvvon namaiguin, maiddá kvenagillii. Vuosttažettiin dat guoská giliide gos lea jo galbejuvvon.	Dađistaga	Doaimma ja ovdáneami etáhtajođiheadji/giella- ja kulturkonsuleanta
9	Čuovvolit Stáhta luoddadoaimmahaga galbema stáhta- ja fylkasuohkana luoddaguora.	Dađistaga	Doaimma ja ovdáneami etáhtajođiheadji/giella- ja kulturkonsuleanta
10	Njuolggadusaid, almmuhusaid ja skoviid jorgaleapmi: Váldonjuolggadus lea Sámeláhka § 3-2. Báikkálaš ráhkaduvvon skovit, njuolggadusat, diehtjuohkinbáhpirat galget leat sihke dárogillii ja sámegillii.	Dađistaga	Ráđđeolmmái/etáhtajođiheadjit Ovttaskas etáhtas/doaimmahusas lea aldis ovddasvástádus jorgalit.
11	Bajit guovttegielatvuodaplána servodatoassi: dárogillii ja sámegillii. Eará plánat ja preassadieđáhusat: Árvvoštallojit.	Dađistaga	Ráđđeolmmái/etáhtajođiheadjit. Ovttaskas etáhtas/doaimmahusas lea aldis ovddasvástádus jorgalit.
12	Riekti oažžut vástádusa sámegillii: Go váldojuvvo oktavuoha sámegillii njálmmálaččat ja čálalaččat, de galgá vástiduvvot sámegillii.	Dađistaga	Ossodatjođiheadji
13	Máinnusteamis ja almmuhusat: dárogillii ja sámegillii. Dárogielaviissaide dárogillii, ja sámegielaviissaide ja báikkálaš aviissaide sámegillii.	Dađistaga	Ossodatjođiheadji Ovttaskas etáhtas/doaimmahusas lea aldis ovddasvástádus jorgalit.

14	Suohkan addá 100 nuvttá sámegiellaviisaabonnemeantta daid ássiide suohkanis geat dan háliidit.	Dađistaga	Sámi giella- ja kulturkonsuleanta
15	Suohkana ruovttusiiddut: Bistevaš teaksta, fánat, vuollefánat: sámegillii ja dárogillii. Báikkálaš ráhkaduvvon skovit ja njuolggadusat: sámegillii ja dárogillii. Artihkkalat: jorgaluvvojit dađistaga nu olu go lea kapasitehta. Dása ráhkaduvvo rutiidnabagadeapmi.	Dađistaga	Etáhtajođiheaddji ja ossodatjođiheaddji. Ovttaskas etáhtas/doaimmahusas lea aldis ovddasvástádus jorgalit. Sámi giellaguovddáš
16	Gealbolokten: Sámegiela gealbolokten biddjojuvvo suohkana iešguđetge ossodagaid jahkejuvllaide. Sámi giella ja kultuvra fáddán viiddiduvvon jođiheddjiidjoavkku ovttá čoahkkimis. Sámi giella ja kultuvra fáddán suohkanlaš ossodagain. Ulbmil lea doahttalit bajit guovttegielatvuodaplána. Buot bargiide geain lea jođiheaddjiovddasvástádus lágiduvvo jahkásaš čoahkkin/kursa sámi kultuvrra ja servodatovdáneami birra.	2017	Ráđđeolmmái, etáhtajođiheaddji ja doaimmahusjođiheaddji
17	Bargiin lea riekti oažžut permišuvnna báلكkain oahppan dihte sámegiela go doaimmas lea dárbu dakkár máhttui. Doaimbidjoplána ráhkaduvvo gielalaš čuovvleapmái daid iešguđetge doaimmahusguovlluid siskobealde. Dat dahkko nu ahte juohke doaimmaguovllu dárbu gokčojuvvo	2018	Ráđđeolmmái, etáhtajođiheaddji ja doaimmahusjođiheaddji

	sámegiellgelbbolašvuoda hárrái. Giellaplánas galget maid leat doaibmabijut movt čuovvolit bargiid gielalaččat.		
18	Dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusat: Galgá ráhkaduvvot plána movt olahit heivehuvvon ja ovttađassásaš bálvalusfálaldaga sámi geavaheddjiide. Plána galgá maid fátmastit giella- ja kulturipmárdusa, rekrutterenstrategiija ja dulkka-/gáiddusdulkkegeavaheami.	2018	Dearvvašvuoda etáhtajođiheaddji/ossodatjođiheaddji
19	Ferte addit dieđuid, maddái njálmmálaččat, ahte lea riekti atnit sámegiela dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusas, go bálvalus álggahuvvo.	2017	Dearvvašvuoda etáhtajođiheaddji/ossodatjođiheaddji
20	Ásahusain gos sámegiela orrot galget leat sámegiela viissat ja eará lohka mušat sámegilli.	Dađistaga	Dearvvašvuoda etáhtajođiheaddji/ossodatjođiheaddji
21	Lágidemiid oktavuodas galgá sámegiella adnot jámma. Galgá dulkojuvvot dárbbu mielde.	Dađistaga	Dearvvašvuoda etáhtajođiheaddji/ossodatjođiheaddji
22	Mánábearrašat galget oazžut dieđuid guovtte- ja mánggagielatvuoda birra dearvvašvuodašuvnnas ovdal jo go máná riegáda. Galget maid oazžut dieđuid rievtti ja vejolašvuoda birra mii mánáin lea oahppat sámegiela.	2017	Dearvvašvuoda etáhtajođiheaddji/ossodatjođiheaddji
23	Mánáidgárddit: Ráhkadit plána movt galgá bargat, ovdánahttit ja gaskkustit sámi giela ja kultuvrra suohkana mánáidgárddiin. Plána galgá fátmastit mihttomeriid ja daid čielggadahttima, bargiid ja jođiheddjiid giella- ja lokála kulturgelbbolašvuoda, strategiija movt rekrutteret sámegiela bargiid.	2018	Bajásšaddama etáhtajođiheaddji/mánáidgárdejođiheaddji
24	Galgá heivehuvvot nu ahte váhnemat geat sávvet viidát sámegiela fálaldaga dáčča mánáidgárdeossodagain go mii doppe lea dál, galget oazžut fálaldaga dasa.	2017	Bajásšaddama etáhtajođiheaddji/mánáidgárdejođiheaddji

25	Galgá bargojuvvot dan ovdii ahte rievdadit Riebangárddi sámegiela mánáidgárdeossodaga sierra sámii mánáidgárdin.	2017	Bajásšaddama etáhtajođiheaddji
26	Váhnemat galget oazžut dieđuid Gáivuona sámegiela mánáidgárdefálaldaga birra. Dat dahkkojuvvo dearvvašvuodastašuvnnas ja go vállje mánáidgárddi.	2017	Bajásšaddama etáhtajođiheaddji/mánáidgárdejođiheaddji
27	Váhnemat galget gullat dan rievtti birra oazžut sámegieloahpahusa vuodđoskuvllas dalle jo go mánát leat maŋemus mánáidgárdejagis, ja buori áiggis ovdal galget vuodđoskuvllii sisačáliuvvot.	2017	Bajásšaddama etáhtajođiheaddji/mánáidgárdejođiheaddji/reaktor
29	Vuodđoskuvla: Ráhkadit plána movt galgá bargat sámii gielain ja kultuvrrain ja movt daid galgá ovdánahttit gáivuonskuvllas. Plána galgá maid fátmastit bargiid ja jođiheddjiid giella- ja báikkálaš kulturgelbbolašvuoda, ja strategiija movt rekrutteret sámegiela bargiid.	2018	Bajásšaddama etáhtajođiheaddji/reaktor
30	Álggahuvvo bargu mas lea ulbmil ásahtit gievrras giellalávgunmodealla vuodđoskuvlla 2. giellaoahpahasas.		
31	Váhnemat galget beassat diehtit dan rievtti birra ahte oazžut sámegieloahpahusa joatkkaskuvllas.	2017	Bajásšaddama etáhtajođiheaddji/reaktor
32	Sirdin mánáidgárddis vuodđoskuvllii Ráhkadit plána movt sihkarastit buori sirdima mánáidgárddis vuodđoskuvllii.	2017	Bajásšaddama etáhtajođiheaddji/mánáidgárdejođiheaddji/reaktor
33	Skuvlaastoáigeortnet: Galgá bargat sámii giela ja kultuvrra čalmmustahttimiin ja galgá maid láhčit saji sámegiela geavaheapmái maidái skuvlaastoáigeortnegis.	2017	Bajásšaddama etáhtajođiheaddji/reaktor

34	Kulturskuvla: Ráhkadit doaimbajuid movt galgá bargat sámi gielain ja kultuvrrain ja movt daid galgá čalmmustahttit kulturskuvlla bálvalusfálaldagas.	2017	Bajásšaddama etáhtajođiheadji/kulturskuvlarektor
35	Girjerájus: Galgá ain oastit sámeziel mediaid ja mediaid mat leat sámi diliid birra.	Dađistaga	Doaimma ja ovdáneami etáhtajođiheadji/Girjerájushoavda
36	Nuoraidsearvvit: Galgá bargat sámi giela ja kultuvrra čalmmustahttimiin ja galgá láhčit saji sámezielageavaheapmái maidái nuoraidservviin.	2017	Doaimma ja ovdáneami etáhtajođiheadji/Servviid jođiheadjit
37	Eará: Sámeziella galgá čalmmustahttot buot suohkana lágideamiin.	Dađistaga	Etáhtajođiheadjit/lágideami vásttolaš
38	Doarjut báikkálaš servviid ja ovtastusaid atnit sámeziela doaimmaid/lágideamiid oktavuodas.	Dađistaga	Doaimma ja ovdáneami etáhtajođiheadji/Sámi giellaguovddáš
39	Davvi-Romssa suohkanat galget bovdejuvvot searvat kurssaide ja semináraide maid suohkan lágida.	Dađistaga	Etáhtajođiheadjit/lágideami vásttolaš